

N:o 1.

Ank. till Riksd. kansli den 11 februari 1901, kl. 11 f. m.

Särskilda utskottets (n:o 1) utlåtande n:o 1, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående användande af det af 1900 års Riksdag till anskaffning af ny fältartillerimateriel och ammunition för år 1901 afsatta belopp.

Under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden för den 11 nästlidne januari har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att de för år 1901 till anskaffning af ny fältartillerimateriel och ammunition afsatta 2,000,000 kronor nu måtte få användas till bestridande af kostnaderna för nyanskaffning af materiel och ammunition.

Vid föredragning af detta ärende har departementschefen till åberopade statsrådsprotokollet anfört följande.

Sedan sistlidet års Riksdag för anskaffning af ny fältartillerimateriel och ammunition beviljat å extra stat 12,000,000 kronor och deraf för år 1901 afsatt en sjettedel eller 2,000,000 kronor för att efter Riksdagens medgifvande användas, hade Kongl. Maj:t i skrifvelse den 1 juni nästlidet år anmodat generalfälttygmästaren och inspektören för artilleriet, att, så fort pågående försöksskjutningar med kanoner af olika typer afslutats, inkomma med förslag till användande af ifrågavarande för innevarande år afsatta anslag. Till åtlydande häraf hade generalfälttygmästaren under den 24 sistlidne december afgifvit yttrande i ämnet och dervid, bland annat, fullständigt redogjort för resultatet af de försök med ny fältartillerimateriel, som i Sverige varit anordnade.

Generalfälttygmästaren hade till en början erinrat, hurusom 1899 års Riksdag på extra stat för år 1900 beviljat ett belopp af 235,000 kronor för anställande af försök med nya fältkanoner jemte lavetter och fordon, samt för anskaffning af dertill erforderlig materiel och ammunition, samt att skjutkommissionen, enligt hvad generalfälttygmästaren tillförene anmält, rörande de försök, som i Sverige blifvit gjorda med kanoner från Krupp i Essen och Cockerill i Seraing, afgifvit det slutomdöme, att den af firman Fried. Krupp levererade fältartillerimaterielen under försöken visat sig i hufvudsak fullt fältmessig och jemväl kunde anses så uppfylla fordringarna för en modern snabbskjutande dylik materiel, att fortsatta försök i större skala med densamma vore att tillråda, men att deremot den pröfvade Nordenfeltska (från Cockerill i Seraing) fältmaterielen, oaktadt den företedde vissa synnerligen goda konstruktionsprinciper och detaljer, dock i sin helhet ännu icke uppnått den ståndpunkt, att kommissionen ansett sig kunna tillstyrka fortsatta försök i större skala med densamma.

Orsaken dertill, att i Sverige vid ofvannämnda försök endast kanoner utan hydrauliska anordningar i lavetterna pröfvats, hade varit den, att de firmor, hvilka vid denna tid förde i marknaden lavetter med hydrauliska anordningar, förklarar sig icke kunna inom föreskrifven tid framställa fältartillerimateriel af sådana egenskaper, som fordrats af den sammansatta svensk-norska artillerikomitén i dess utlåtande i juli 1899. Den materiel, som af dessa firmor kunde lemnas, vore nemligen icke obetydligt tyngre, än hvad man med hänsyn till vår terräng ansett lämpligt.

Sedan försöken i Sverige blifvit afslutade, hade generalfälttygmästaren vidare yttrat, börjades i Norge i december 1899 försök med materiel från följande firmor, nemligen: från Armstrong (2 olika typer), Schneider, Hotchkiss, Cockerill (Nordenfelt), S:t Chamond och Rheinische Metallwaaren- und Maschinenfabrik, vid hvilka försök svenska officerare varit närvarande. Under början af dessa försök hade endast firmorna Armstrong, Hotchkiss och Cockerill (Nordenfelt) varit representerade och firmorna S:t Chamond, Schneider och Rheinische Metallwaaren- und Maschinenfabrik, hvilka tre sistnämnda firmor förde i marknaden kanoner med hydrauliska anordningar för lång rekyl inom lavetten, hade först i början af år 1900 kunnat lemna kanoner till försöken. Vid försökens afbrytande vid jultiden hade, såsom mer eller mindre icke fältmessiga, kanonerna från Hotchkiss och Cockerill (Nordenfelt) samt en kanon från Armstrong blifvit utrangerade. Sedan kanonen från S:t Chamond ankommit, hade äfven den andra Armstrongkanonen

dragits ur täffingen, hvadan endast kanoner med hydrauliska anordningar för lång rekyl inom lavetten återstått.

Efter omfattande kör- och skjutförsök, hvilka icke afslutats förr än under maj månad, hade skjutkommissionen den 7 juni afgifvit sitt yttrande och deruti uttalat sig till förmån för kanoner af det system, som framstälts af Rheinische Metallwaaren- und Maschinenfabrik.

Detta resultat vore, enligt generalfältygmästarens åsigt, beaktansvärdt, enär härigenom Norge för linien och landtvärnet frångått det system (Schneider Canet), som under år 1898 antagits för landsstormen, och af hvilket redan 16 kanoner blifvit beställda, ehuru ännu icke levererade.

Tvenne officerare, som under februari månad nästlidet år i Essen öfvervarit profskjutningar af Kruppska kanoner med tre olika lavetter för lång rekyl, hade funnit, att i synnerhet en af dessa öfverträffade de i Norge under vintern framställda från de franska firmorna. Förutsatt att någon materiel skulle kunna erhållas innan 1901 års slut, stode man nu, hade generalfältygmästaren vidare anfört, inför nödvändigheten af ett afgörande mellan hvilka typer fortsatta försök borde utföras. Nordenfelt-Cockerillkanonen hade, trots gjorda förbättringar, ånyo blifvit utrangerad äfven i Norge; samma öde hade drabbat öfriga kanoner utan hydrauliska anordningar inom lavetten — dervid dock borde uppmärksammas, att vid norska försöken inga kanoner från firman Krupp framstälts till täflan — och de båda franska kanonerna med lång rekyl inom lavetten hade icke visat sådana egenskaper, att desamma ansåges böra ifrågakomma. Återstode Krupp- och Rheinischekanonerna, af hvilka de sistnämnda onekligen egde sådana egenskaper, att de borde pröfvas, förutsatt endast att de blefve i sina detaljer mer genomarbetade, ty sådana de förekommit i Norge hade de befunnits allt annat än färdiga. Resultatet hade blifvit, att man bestämt sig för att i batteri pröfva den från Krupp under föregående år i Sverige försökta och af kommissionen såsom fullt fältmessig förklarade kanonen utan hydraulik samt anordna jembörelseskjutningar mellan sagda kanontyp och kanoner med hydrauliska anordningar från Krupp och Rheinische fabrikerna, hvarjemte man, för att möjligen äfven få dessa båda sistnämnda typer pröfvade i batteri, gått i författning om att af desamma skulle tillhandahållas två kanoner af hvardera slaget.

Efter skjutförsökens afslutande i Norge, och sedan de fortsatta försöken i Sverige blifvit sålunda planlagda, hade på nytt svensk-norska artillerikomitéen sammanträdt i Kristiania i juni, och resultatet af dess verksamhet hade blifvit, att man fortfarande enats om, att den

blifvande fältkanonen i båda länderna borde hafva en kaliber af 7,5 cm. samt skjuta en projektil af 6,5 kg. vigt med 500 m. utgångshastighet.

Då man likväl icke på grund af de olika krutsorter, som i de båda länderna användes, utan ytterligare försök kunnat enas om en bestämd patron, hade derjemte alternativa förslag till bestämmelser för den blifvande kanonens inre dimensioner och patronhylsans form blifvit utarbetade.

Efter det krutförsök sedermera blifvit i Sverige och Norge utförda, hade Kongl. Maj:t samtidigt i båda länderna den 29 oktober fastställt patronhylsa och patronläge till 7,5 cm. fältkanon i öfverensstämmelse med det ena af ofvan omnämnda alternativa förslag.

Häri genom hade med kongl. beslut blifvit i båda länderna fastställda sådana bestämmelser för den nya fältartillerimaterielen, att samma ammunition, hvilken kanontyp än af de särskilda länderna blefve antagen, kunde vid båda ländernas fältartillerier användas.

De planlagda försöken i Sverige påbörjades i slutet af september månad. Till dessa hade framställts de från firman Krupp beställda kanonerna, hvaremot den från Rheinischefabriken påräknade materielen icke af denna firma kunnat erhållas. Sistnämnda firma hade i stället för två kanoner sändt allenast en kanon, och denna vore i detaljanordningar lika provisorisk som den, hvilken blifvit i Norge under vårmånaderna pröfvad. Sedan skjutförsöken börjats, hade man från firman Krupp erhållit ett erbjudande att mot transportkostnadernas bestridande till låns bekomma tvenne kanoner med hydrauliska anordningar inom lavetten af samma konstruktion, som de två kanoner, som redan lemnats, hvarigenom jemförande försök i batteri med kanoner af de skilda typerna skulle kunna anordnas.

När detta erbjudande emottagits, hade de påbörjade försöken afbrutits för att åter taga sin början i november, då de tvenne ofvan utlofvade kanonerna hitkommit. Dessa försök, som utförts hufvudsakligen i ändamål att jemföra de olika kanontypernas egenskaper vid fältmessig skjutning i batteri, hade varit de mest omfattande jemförande försök mellan kanoner med och utan rekyl inom lavetten, som hittills veterligen egt rum inom Europa, och resultaten af desamma måste därför tillerkännas stor betydelse. I skjutkommisionens omfattande rapport rörande desamma anfördes följande slutomdömen:

Hvad först beträffade den s. k. Ehrhardtska kanonen från Rheinischefabriken, hade kommissionen ansett, att densamma visserligen erbjöde stort intresse med afseende på lavettkonstruktionen, men att

den i det skick, hvaruti den till dessa försök framstälts, icke syntes besitta några sådana fördelar framför den Kruppska kanonen med hydraulisk rekylbegränsning, att ett afvaktande af fortsatta försök med ett fältmessigt utarbetadt exemplar af densamma då ansetts få fördröja fältkanonfrågans lösning, hvarjemte kommissionen senare tillagt: »efter all sannolikhet kommer det att gifvas oss tillfälle att erhålla tillförlitliga mer eller mindre i detalj gående uppgifter angående resultaten af de försöksskjutningar, som säkerligen komma att i flera länder under instundande år utföras med fältartillerimateriel af olika konstruktioner, deribland sådana med hydrauliska rekylhämmande anordningar enligt det af Rheinische Metallwaaren- und Maschinenfabrik framställda systemet.»

Angående de från Krupp pröfvade kanonerna hade yttrats följande, hvarvid vore att märka, att kommissionen med typ A förstode kanoner *utan* och med typ B kanoner *med* hydrauliska anordningar inom lavetterna:

»Om man sammanfattar de jemförda omdömen, som ofvan anförts, framgår det,

att B-typen i afseende på eldhastighet öfver typ A eger någon, om ock för fältförhållanden föga betydande, öfverlägsenhet;

att B-typen under eldgifning i allmänhet kräver något mindre ansträngning af servismanskapet än den senare, och särskildt eger ett väsentligt företräde deruti, att rigtaren i flertalet fall lemnas mera ostörd vid fullgörandet af de viktiga förrättningar, som tillkomma honom, hvaraf följer,

att typ B jemväl med hänsyn till träffverkan bör tillerkännas ett visst företräde framför A-typen;

att deremot vid eld mot sidgående mål samt vid målombyte typ A eger något, om ock obetydligt, företräde framför B-typen;

att typ A har för fältförhållanden fullt nöjaktig hållbarhet, hvar-
emot det är tvifvelaktigt och i alla händelser ej ännu genom tillräckliga försök bevisadt, att B-typen besitter för fältbruk erforderlig enkelhet och hållbarhet; samt

att A-typen, i afseende på kanonfordonets framkomlighet och lättheten att förflytta det afbröstade systemet, är i någon mån öfverlägsen B-typen, vid hvilken vigten, såväl af hela fordonet som i synnerhet af det afbröstade systemet, öfverstiger de gränser, som synas kommissionen lämpliga och som blifvit af svensk-norska artillerikomitén föreslagna.

På grund af det sålunda anförda får kommissionen såsom slutomdöme om de båda pröfvade pjesslagen

dels beträffande typ A ansluta sig till den af förra årets skjutkommission i rapport af den 8 november 1899 uttalade och genom de nu utförda försöken ytterligare bekräftade åsigten, att materielen i hufvudsak visat sig fullt fältmessig, och

dels med afseende på typ B framhålla, att dess afbröstade system, alltså kanonen med lavett, på grund af för hög vikt samt i följd deraf att dess bromsanordningar ännu icke blifvit så pröfvade, att man kan få ett tillförlitligt omdöme om deras fältmessighet, icke i sitt nuvarande skick kan anses antagligt för en fältmateriel.»

»Detta slutomdöme», hade kommissionen vidare yttrat, »gifver vid handen, å ena sidan att, om ett val af ny fältartilleriemateriel i detta ögonblick vore nödvändigt, A-typen ensam kunde komma i åtanke, samt å den andra sidan, att man genom ett sådant val skulle få en fältmessig och tidsenlig materiel.

Men det bör på samma gång betonas, att, med anledning såväl af de utvecklingsmöjligheter, som konstruktionerna af lavetter med lång rekyl af kanonröret synes besitta, som ock af det trägna, energiska arbete, hvilket för närvarande på flera håll pågår, för de hittills använda rekylhämningssanordningarnas förbättrande — det är tänkbart, att inom t. ex. ett år en dylik konstruktion kommer att föreligga, hvilken med de fördelar, som alltid måste utmärka pjäser med rekyl inom lavetten, förenar antaglig (ej för hög) vikt och erforderlig fältmessighet.»

En af kommissionens sju ledamöter hade dock, enligt hvad generalfälttygmästaren anmält, afgifvit ett från majoritetens utlåtande afvikande, särskildt yttrande, hvaruti han uttalat sig i alla afseenden till förmån för det system, som representeras af B-typen, dock utan att vilja till antagande föreslå den nu pröfvade kanonen.

Generalfälttygmästaren hade anslutit sig till kommissionens slutomdöme angående de båda typerna, dervid framhållande, att A-typen sannolikt icke komme att ytterligare förbättras, under det att åter B-typen, som ännu vore stadd i ett utvecklingsstadium, antagligen inom närmaste tiden skulle kunna frigöra sig från åtminstone en del af de fel, hvarmed den ännu obestriddigen vore behäftad.

Genom förbättringar å rekylhämningssystemet och viktens nedbringande blefve den utan tvifvel öfverlägsen A-typen i afseende på eldhastighet, lätthandterlighet under eldgifning och eldverkan. Huruvida den äfven komme att vid större temperaturförändringar, under förvaring i förråd, efter långa marscher och under långvarig verkligt fältmessig skötsel vid trupperna kunna bibehålla denna öfverlägsenhet, vore ett

spörsmål, hvarpå ännu intet svar, grundadt på erfarenhet, kunnat erhållas från försök vare sig i vårt eller i något annat land.

På grund af hvad han sålunda anfört, hade generalfälttygmästaren, oaktadt han icke för närvarande vore i tillfälle framlägga modeller för ny fältartillerimateriel i dess helhet, ansett tidpunkten likväl vara inne för att begära Kongl. Maj:ts fastställelse å modeller till vissa delar af densamma.

Han hade förut haft tillfälle att hos Kongl. Maj:t anmäla, att den materiel, som vore utlemnad till bruk och vid mobilisering afsedd att användas vid de ridande batterierna, vore försliten och till krigsbruk oduglig, samt framhållit nödvändigheten af att densamma med det snaraste ersattes med ny. Med tanke härpå och emedan man i vissa afseenden måste ställa andra fordringar på den materiel, som skulle med fördel kunna användas vid de ridande batterierna, än på den, som vore afsedd för fältartillerimaterielen i dess helhet, hade generalfälttygmästaren under hand infordrat skjutkommissionens utlåtande öfver möjligheten af att för de ridande batterierna antaga någon af de pröfvade typerna i oförändradt skick eller med oväsentliga ändringar; och hade kommissionen, med undantag af en ledamot, som förordade uppskof med antagande af modell, till svar härå — med erinran om önskvärdheten deraf att en och samma ammunition måtte kunna användas vid det ridande artilleriets kanoner som vid det öfriga fältartilleriets — anfört, bland annat:

»Utom den stora fördel, som derigenom vinnes med hänsyn till ammunitionersättningens lättare ordnande i allmänhet, torde äfven böra framhållas, att under sådana förhållanden det ridande artilleriet icke behöfver ett så stort antal för detsamma uteslutande afsedda ammunitionsvagnar som nu, och att genom minskning af deras antal kavallerifördelningen i sin helhet i viss mån vinner i rörlighet; att detsamma, då det kan begagna de öfriga fältkanonernas ammunition, betydligt lättare kan samverka med detta samt slutligen att deras införlifvande med det öfriga fältartilleriet kan ske utan ringaste svårighet.

För vinnande af de stora fördelar, som sålunda otvifvelaktigt skulle uppnås genom antagande af en och samma ammunition för båda slagen fältkanoner, anser sig kommissionen, oaktadt den till fullo uppskattar betydelsen för det ridande artilleriet af en lätt materiel, berättigad att till nyanskaffning föreslå ett kanonfordon af något högre vikt än det nuvarande, omkring 1,600 kg. mot nu 1,560 kg., och detta så mycket mer, som den i samband härmed föreslår att gifva ammunitionsvagnen en betydligt mindre vikt än den nuvarande, omkring 1,600 kg. mot

nu 1,820 kg., och sålunda det ridande artilleriet i sin helhet genom antagande af detta förslag kanske snarare skulle vinna än förlora i rörlighet.

Det ridande artilleriet kräver i högre grad än det öfriga en materiel, som är enkel och som erfordrar ringa omsigt och vård, ty dess personal underkastas i regel större strapatser och ansträngning under march och manöver än det åkande artilleriets, och är äfven vid raster och under förläggning på grund af det större antalet hästar vida mer än det sistnämndas upptaget af hästarnas skötsel och tillsyn. I afseende på enkelhet och lättskötthet äro och förblifva kanoner, byggda enligt samma principer som typ B, alltid underlägsna typ A.

Det ridande artilleriets viktigaste mål utgöres af kavalleri. Det kräver sålunda en kanon, som medgifver, att mål, som snabbt röra sig, med lätthet kunna följas med eld, samt att hastigt öfverflytta elden från ett sådant mål till ett annat. I detta afseende har typ A visat sig öfverlägsen typ B.

Det ridande artilleriet ställer stora kraf på materielens framkomlighet. Jemväl i detta afseende är typ A — äfven om man fränser dess lägre vikt — något öfverlägsen typ B.

Det fall, under hvilka ett batteri med kanoner af typ B är öfverlägset ett med kanoner af typ A, inträffa vid det ridande artilleriet mera sällan än vid det åkande.»

Efter att ytterligare hafva motiverat ofvanstående uttalanden, hade kommissionen slutat sålunda:

»På grund af det ofvan anförda anser kommissionen, att äfven om en kanon förelåg, byggd efter samma hufvudprinciper och i besittning af samma skjutegenskaper som typ B, som icke vore tyngre än typ A och som i öfrigt bevisat sig ega sådana egenskaper med afseende på enkelhet och hållbarhet under fältförhållanden, att den utan vidare pröfning kunde antagas för det åkande artilleriet, dock en kanon af typ A vore lämpligare för det ridande artilleriet.»

Båda typerna underkastades sistlidet års sommar kör- och skjutförsök vid Vendes artilleriregementes ridande division. Den kommission, hufvudsakligen bestående af officerare vid nämnda regemente, hvilken varit beordrad att öfvervara dessa försök, avslutar sitt utlåtande sålunda:

»På grund af hvad under försöken förekommit får kommissionen såsom sitt slutomdöme anföras:

att den anser den försökta materielen, hvilkendera kanontypen än må afses, representera ett väsentligt framsteg i förhållande till den nuvarande, och

att vid en jämförelse mellan de två pröfvade kanontyperna, systemet utan hydraulik i hufvudsak kan vitsordas såsom fullt bepröfvadt och för fältmessiga förhållanden i allo lämpligt, men att systemet med hydraulik, trots beaktansvärda fördelar i afseende på skjutning, åtminstone ej ännu kan erhålla vitsord såsom för fältförhållanden lämpligt.»

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt och anslutande sig till de principer, som af kommissionerna uttalats, hade generalfältygmästaren hemställt, att Kongl. Maj:t täcktes

dels fastställa följande förslag till modeller, nemligen:

till 7 cm. patron m/ 1900 i de delar, som icke redan vore fastställda genom nådig generalorder den 29 oktober 1900, n:o 1433;

till patronläge och lopp till 7 cm. kanon m/ 1900 i icke redan fastställda delar;

till 7 cm. kanon och lavett m/ 1900;

till föreställare till 7 cm. kanonfordon m/ 1900 och till ammunitionsvagn m/ 1900 samt

till bakvagn till 7 cm. ammunitionsvagn m/ 1900;

dels förklara, att ofvannämnda modeller å patron, patronläge och lopp, föreställare och ammunitionsvagn skulle lända till efterrättelse vid anskaffning af ny fältartillerimateriel i allmänhet, samt å kanon och lavett vid anskaffning af materiel för det ridande artilleriet.

Generalfältygmästaren hade vidare betonat, att, om ofvan gjorda framställning vunne Kongl. Maj:ts godkännande, vore vår blifvande fältartillerimateriel och dess ammunition fastställd i *allt* utom hvad som rörde lavettkonstruktionen och vissa dermed sammanhängande yttre anordningar på kanonen.

Lavettkonstruktionen vore emellertid en af de viktigaste faktorerna vid den moderna fältkanonens sammansättning, och ingen fackman torde kunna i nuvarande stund — såsom ock af den nu lemnade redogörelsen för försökskommissionens utlåtande framginge — taga på sitt ansvar att föreslå ett antagande för fältartilleriet i dess helhet af vare sig den ena eller den andra af de nu pröfvade kanonerna, utan att särskildt lavetterna med hydrauliska anordningar dessförinnan underkastades ytterligare vidtomfattande och grundliga försök.

Dessa försök borde enligt generalfältygmästarens åsigt anordnas förnämligast vid trupperna och hafva till ändamål att utröna, huru materielen vid skjutning funktionerade i djup snö, på frusen mark och

under stark köld, samt efter att under längre tid varit underkastad sådana förhållanden i afseende på skötsel och vård, som i krig blefve de vanligaste.

Enär de af Riksdagen till försök med ny fältartillerimateriel beviljade medlen icke lemnade tillgång till bekostande af den materiel, som erfordrades för anställande af ytterligare försök, hade generalfälttygmästaren hemställt, det Kongl. Maj:t täcktes af Riksdagen utverka medgifvande dertill, att af de för 1901 till ny fältartillerimateriel afsatta 2,000,000 kronor en erforderlig summa finge för ifrågavarande ändamål användas, till stöd för hvilken hemställan generalfälttygmästaren derjemte framhållit den omständigheten, att all materiel, som till de fortsatta försöken behöfde anskaffas, oafsedt om den blefve antagen eller icke, komme till slutlig användning i och för artilleriets behof. Sedan Kongl. Maj:t nemligen fastställt modeller för ammunition, fordon m. m., vore det endast sjelfva kanonerna i lavetter, som ännu vore att anse såsom försöksmateriel, men skiljaktigheterna mellan de särskilda typerna vore icke större än att, sedan slutlig modell blifvit fastställd, den icke fastställda försöksmateriel, som återstode, sedan krutbruk och öfriga verkstäder från densamma fyllt sitt behof af profkanoner, mycket väl kunde användas vid regementenas depoter.

Med hänsyn dertill att en del af den materiel, som vid dessa försök skulle tagas i anspråk, kräfde en leveranstid af 6 à 8 månader, hade generalfälttygmästaren ansett det vara af synnerlig vigt, att de för dessa försöks anordnande erforderliga modeller så fort som möjligt ställes till hans förfogande.

På grund af hvad sålunda anförts, hade generalfälttygmästaren slutligen hemställt, att de till anskaffande af ny fältartillerimateriel och ammunition för innevarande år afsatta medlen måtte på följande sätt få användas, nemligen:

till anskaffande af fullständig artillerimateriel för de ridande batterierna och den dertill hörande ammunitionshalfkolonnen samt en ammunitionsutrustning, beräknad efter 400 skott per kanon, 470,000 kronor;

till inköp af en del materiel, i första hand afsedd till fortsatta försök, 150,000 kronor; samt

till anskaffning af sådan fältartillerimateriel i öfrigt, som, oberoende af frågan om de skilda lavettyperna, kunnat vinna fastställelse, samt af ammunition 1,380,000 kronor.

Af denna generalfälttygmästarens redogörelse för resultaten af de utförda försöken med ny fältartillerimateriel framginge, enligt hvad departementschefen vidare anført, att desamma icke ledt till ett så de-

finitivt afgörande, som han haft anledning förutsätta, när han sistlidet år yttrade sig rörande behovet af medel till anskaffande af ny fältartillerimateriel. Vid tiden för detta uttalande hade nemligen ännu icke i marknaden funnits någon af de kanoner, som nu ansåges kunna upptaga täflan med kanoner, mellan hvilka valet på den tiden antagits blifva ganska lätt. De kanoner med hydrauliska anordningar i lavetten, som redan då funnits att tillgå, hade antingen varit allt för tunga för våra terrängförhållanden eller ock konstruerade enligt grundprinciper, som icke medgäfvade en utveckling i den rigtning, att man inom närmaste framtiden kunde på den vägen afvakta fältkanonfrågans slutliga lösning. Genom tillämpning af andra principer hade, såsom af det anförda framginge, de hydrauliska lavetterna under sistlidet år blifvit så förbättrade, att man numera icke längre kunde lemna dem utom räkningen, och departementschefen vore fullkomligt enig med generalfälttygmästaren derutinnan, att det vore mindre välbetänkt att nu för hela vårt fältartilleri antaga till exempel den Kruppska A-typen och derigenom afstå från möjligheten att kunna inom en nära framtid förvärfva en kanon med bättre skjutegenskaper. På samma gång ansåge departementschefen, att det vore oklokt att nu antaga ett system, hvilket ännu underkastats så liten pröfning som B-typens, helst kanoner af denna typ under försöken visserligen visat sig besitta goda skjutegenskaper, men ännu icke helt och hållet uppfyllt uppställda fordringar i afseende på vikt och fältmessighet.

Frågan vore af för stor betydelse och kostnaderna allt för afsevärda för att man skulle genom ett förhastadt beslut utsätta sig för möjligheten af ett misstag. Grundliga och vidtomfattande prof vid trupperna under alla årstider borde föregå det definitiva fastställandet af lavett för artilleriet i dess helhet, ty endast härigenom kunde man förvissa sig om, huruvida materielen vore lämplig för våra förhållanden. Detta sätt att gå tillväga följdes för öfrigt numera inom alla länder.

I Frankrike hade den nya materielen under åratals varit underkastad försök vid trupperna, innan den faststälts. I Tyskland arbetade oafbrutet en pröfningskommission, som med betydande summor till sitt förfogande, i allmänhet underkastade hvarje ny konstruktion inom vapentechnikens område årslånga prof. Samma förfaringssätt följdes äfven i Österrike. I Ryssland hade sistlidet år till försök vid trupperna utlönats ej mindre än 1,500 kanoner, innan man ansett sig böra fastställa modellen, och i de mindre europeiska staterna vore öfver allt sjelfständiga försök anordnade, hvilka ännu icke syntes hafva ledt till afgörande resultat. Äfven i Norge, som under år 1898 utan föregående

försök bestälde dylik materiel för sin landstorm, hade man efter åtskilliga under nästlidet år verkställda försök inslagit på den mera betänksamma vägen och, ehuru medel finnes tillgängliga för större beställning, för närvarande beslutit anskaffa endast ett försöksbatteri af den modell, som af dess skjutkommission föreslagits till principiellt antagande.

De skäl, som generalfältygmästaren anført för att redan nu fastställa en del modeller och utfärda vissa bestämmelser för den blifvande fältartillerimaterielen och dess ammunition äfvensom fullständig modell för de ridande batteriernas materiel, hade deremot befunnits så väl grundade, att Kongl. Maj:t i öfverensstämmelse härmed under den 29 sistlidne december fastställt modell

- till 7 cm. patron m/1900,
- „ patronläge och lopp till 7 cm. kanon m/1900;
- „ 7 cm. kanon och lavett m/1900;
- „ föreställare till 7 cm. kanonfordon m/1900 och till amunitions-
vagn m/1900; samt
- „ bakvagn till 7 cm. ammunitionsvagn m/1900; hvarjemte Kongl.

Maj:t befalt, att ofvanstående modeller å patron, patronläge och lopp, föreställare och ammunitionsvagn skulle lända till efterrättelse vid anskaffning af ny fältartillerimateriel, samt å kanon och lavett vid anskaffning af materiel för det ridande artilleriet. Hade sålunda den nya materielen för fältartilleriet i dess helhet icke kunnat fastställas i hvad som rörde lavettkonstruktionen och dermed sammanhängande yttre form för kanonröret, vore dock sådana bestämmelser för densamma utfärdade, att de för innevarande år afsatta medlen nu lämpligen borde tagas i anspråk för en påbörjad nyanskaffning af materiel och ammunition, för ombeväpning af de ridande batterierna och för anskaffande af en del materiel för fortsättande af sådana försök, som enligt det ofvan anförda finge anses såsom oundgängligen nödvändiga.

Enligt hvad af generalfältygmästarens skrivelse framginge, måste, för så vidt icke det slutliga afgörandet skulle fördröjas med en tid af ett år, de medel, som vore afsedda till anskaffande af försöksmateriel, så snart som möjligt blifva för ändamålet att tillgå, och — under erinran om önskvärheten deraf att, jemväl med hänsyn till vigten af skyndsam anskaffning utaf materiel för det ridande artilleriet, beslut uti ifrågavarande ämne fattades inom den allra närmaste tiden — hemstälde alltså departementschefen, att Kongl. Maj:t, med gillande af det förslag till medlens användning, som af generalfältygmästaren afgifvits, täcktes till Riksdagen aflåta nu ifrågavarande proposition.

Det särskilda utskottet, till hvars förberedande behandling detta ärende blifvit hänvisadt, har emot Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning icke haft något att erinra; hvadan utskottet hemställer,

att Kongl. Maj:ts förevarande proposition må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 11 februari 1901.

På utskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.

Reservation

af herr *Pantzarhielm*.
